

Teoria del llenguatge

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent

Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Teoria del llenguatge
Codi	100273
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el qual s'imparteix	2013-2014 (1r semestre)
Horari	Dilluns i dimecres 10.00-11.30
Lloc on s'imparteix	Facultat de Filosofia i Lletres
Llengües	català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Jaume Mateu Fontanals
Departament	Filologia Catalana
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B9-0040
Telèfon (*)	93-5814833
e-mail	Jaume.Mateu@uab.cat
Horari d'atenció	Es fixarà al començament del curs

2. Equip docent

Nom professor/a	Jaume Mateu Fontanals
Departament	Filologia Catalana
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B9-0040
Telèfon (*)	93-5814833
e-mail	Jaume.Mateu@uab.cat
Horari de tutories	Es fixarà al començament del curs

(Afegeix tants camps com sigui necessari)
(*) camps optatius

3.- Prerequisits

(prerequisits oficials i/o coneixements necessaris per a seguir correctament l'assignatura)

És important que l'alumne hagi assimilat els continguts d'*Introducció a la lingüística* de primer curs.

És també molt recomanable poder llegir bibliografia en anglès.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Contextualització: aquesta assignatura forma part del conjunt d'assignatures de 4t curs associades a la matèria de *Lingüística general: Tipologia lingüística, Bases biològiques del llenguatge, Llenguatge, cultura i cognició* i *Teoria del llenguatge*. Concretament, en aquesta darrera assignatura es presenten i es comparen dos enfocaments mentalistes del llenguatge: el generativista i el cognitivista. Es posa un èmfasi especial en els aspectes cognitius del llenguatge.

Objectius: adquirir la capacitat de reflexionar i argumentar de manera precisa a partir de les eines d'una teoria lingüística. Adquirir un coneixement clar i precís dels conceptes analítics i descriptius bàsics que permeten interrelacionar llenguatge i cognició. Assolir la capacitat de comparar críticament teories i discursos diferents sobre el llenguatge.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència

CE (MLing) 1. Demostrar que comprèn els fonaments biològics, cognitius i culturals del llenguatge humà i els principals models gramaticals contemporanis.

Resultats d'aprenentatge

Llegir i comprendre textos de caràcter interdisciplinari sobre les connexions entre la lingüística i altres disciplines.

Elaborar treballs originals breus sobre aquests temes.

Competència

CE (MLing) 2. Reconèixer i utilitzar raonablement els principis, mètodes i resultats de l'anàlisi estructural de les llengües, els fonaments de la teoria lingüística i els enfocaments de l'estudi del llenguatge i la comunicació com a fenomen complex, emergent i dinàmic.

Resultats d'aprenentatge

Resoldre problemes d'anàlisi gramatical.

Identificar opcions teòriques diferents o maneres de tractar els mateixos problemes des de marcs teòrics alternatius.

Competència

CE (MLing) 3. Relacionar els mètodes i resultats de la lingüística amb els d'altres ciències i corrents de pensament i ser capaç d'interpretar la imbricació del llenguatge amb altres aspectes de l'activitat humana.

Resultats d'aprenentatge

Utilitzar els mètodes bàsics de recopilació i tractament de dades lingüístiques

Competència

CT1. Comunicar de formal oral i escrita, amb correcció, precisió i claredat, els coneixements adquirits

Resultats d'aprenentatge

Assoliment d'una expressió oral i escrita correcta i efectiva.

Competència

CT2. Potenciar la capacitat de lectura, interpretació i anàlisi crítica.

Resultats d'aprenentatge

Assoliment d'un hàbit de lectura efectiu.

Millora de la capacitat d'interpretació i anàlisi crítica dels textos.

Competència

CT3. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma.

Resultats d'aprenentatge

Assoliment d'un hàbit de cerca d'informació.

6.- Continguts de l'assignatura

1. Teories mentalistes del llenguatge. La facultat del llenguatge i la naturalesa humana. El llenguatge com a capacitat cognitiva i la lingüística com a part de la ciència cognitiva: estat de la qüestió. Enfocaments modulars i holístics del llenguatge. Lingüística generativa i lingüística cognitiva.

2. Teories formals de la interfície semàntica lèxica-sintaxi. Sintaxi i composicionalitat semàntica. Descomposició lèxica (Jackendoff 1990, 2002) vs. atomisme (Fodor 1998). Estructures sintàctiques i estructures conceptuals. Estructura argumental i estructura eventiva: les teories 'sintacticocèntriques' de Hale i Keyser (1993, 1998, 2002), Marantz (1997, 2005), Borer (2003, 2005) i Ramchand (2008, 2011).

3. Teories cognitives del significat i de la gramàtica. Experiencialisme vs. objectivisme. Llenguatge, cognició i cultura. Categories, conceptes i significats (Lakoff 1987). Esquemes d'imatge i fonaments corporals del significat (Johnson 1987, 2005). La teoria de les metàfores conceptuals de Lakoff i Johnson (1980, 1999). La teoria de la integració conceptual de Fauconnier i Turner (2002). Fonaments de la gramàtica cognitiva de Langacker (1987-2008): contingut conceptual i construalitat semàntica. Construccions i significat construccional (Goldberg 1995, 2006). Relacions espacials i llengua: la tipologia de Talmy (2000) i la teoria del "thinking for speaking" d'Slobin (1996).

7.- Metodologia docent i activitats formatives

Les activitats dirigides assumeixen la metodologia de l'aprenentatge basat en problemes i consistiran en (i) presentacions de la matèria amb discussió dels problemes que es plantegin; (ii) pràctiques d'aula que, a partir de l'estudi de casos concrets, pretenen reforçar els coneixements teòrics i desenvolupar la capacitat d'argumentació i anàlisi lingüístiques.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Exposició teòrica de temes	25%	adquisició de CE (MLing) 1-3
Pràctiques d'aula	10%	adquisició de CE (MLing) 1-3, CT 1-3

Supervisades

Anàlisi i resolució de problemes	15%	adquisició de CE (MLing) 2-3, CT 1-3

Autònomes

Lectura i comprensió de textos	15%	adquisició de CE (MLing) 1-2, CT 1-2
Cerca de documentació	5%	adquisició de CT3
Elaboració dels treballs	15%	adquisició de CE (MLing) 1, CT 3
Estudi dels apunts i la bibliografia	12%	adquisició de CE (MLing) 1-3, CT 1-2

8.- Avaluació

(Indicar el tipus d'evidències d'aprenentatge que l'estudiant haurà de lliurar, el seu pes en la qualificació final, els criteris d'avaluació, la definició de "no presentat", el procediment de revisió de les proves, el tractament d'eventuals casos particulars, etc.)

L'avaluació es farà en 3 mòduls:

- (a) Mòdul de comentari de textos a l'aula: 10%
- (b) Mòdul de lliurament de treballs: 40%
- (c) Mòdul de proves escrites: 50%

L'assignatura quedarà superada si, sumant els resultats de tots els mòduls, s'arriba a una puntuació de 5. S'obtindrà un "no presentat" quan no s'hagi fet la prova escrita del mòdul (c) o no s'hagin lliurat tots els treballs del mòdul (b). Caldrà superar l'examen (mín. amb un 5) per fer la mitjana amb la nota dels treballs i comentari de textos. Pel que fa a la *reavaluació*, s'hi podran acollir els alumnes amb una nota final no inferior a 4.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Prova escrita	3 %	adquisició de CE (MLing) 1-3, CT 1-2

9- Bibliografia i enllaços web

Bibliografia essencial

Bloc 1. Les lectures recomanades són les següents:

Boeckx, C. Outlines of the biolinguistics program ("The I-language Mosaic"; "A Missing Design Perspective in I-Linguistics"; "Syntactic Order for Free: Self-Organization & Emergent Complexity at the heart of the Human Language faculty and 'humaniqueness'").

<https://sites.google.com/site/cedricboeckx/projects>

Rigau, G. (1989). "Per què els lingüistes necessiten una teoria del llenguatge?" *Revista de Catalunya* 34: 11-24.

Rizzi, L. (2002). "Some elements of the study of language as a cognitive capacity". Dins N. Dimitri (ed.). *Cognitive Processes and Economic Behavior*. Londres: Routledge.

<http://schlenke.bol.ucla.edu/Rizzi.pdf>

Van Valin, R. D. i R. J. LaPolla (1997). "The goals of linguistic theory" [cap. 1]. Dins R. D. Van Valin i R. J. LaPolla (eds.). *Syntax. Structure, Meaning, and Function*. Cambridge: Cambridge University Press

[Trad. cast. "Las metas de la teoría lingüística", a càrrec de M. Eugenia Etcheverry Díaz :

http://d.yimg.com/kq/groups/24792283/763588691/name/VAN_VALIN_LAPOLLA_CAP1_TRADUCCI%25C3%2593N_MAGE%5B1%5D.pdf]

Bloc 2. Les lectures recomanades són les següents:

Hale, K. & Keyser, S. J. (1998). "The Basic Elements of Argument Structure". Ms. MIT.

http://web.mit.edu/linguistics/events/tributes/hale/papers/Ch.1_Basic_Elements.3.pdf

Mendikoetxea, A. (2007). "En busca de los primitivos léxicos y su realización sintáctica: del léxico a la sintaxis y viceversa". Dins T. Cabré Monné (ed.). *Lingüística Teòrica: anàlisi i perspectives II* (Col·lecció: Monografies de *Catalan Journal of Linguistics*). 55-102. Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB.

[http://www.uam.es/proyectosinv/woslac/Amaya/Mendikoetxea%20\(fothcoming\)%20En%200busca%20de%20los%20primitivos.pdf](http://www.uam.es/proyectosinv/woslac/Amaya/Mendikoetxea%20(fothcoming)%20En%200busca%20de%20los%20primitivos.pdf)

Moreno Cabrera, J. C. (2003). *Semántica y gramática. Sucesos, papeles semánticos y relaciones sintácticas*. Madrid: Ed. Antonio Machado Libros.

Ramchand, G. (2011). "Minimalist semantics". Dins Cedric Boeckx (ed.). *The Handbook of Linguistic Minimalism*. Oxford i Nova York: Oxford University Press.

<https://sites.google.com/site/gillianramchand01/multani>

Bloc 3. Les lectures recomanades són les següents:

Broccias, C. (2006). "Cognitive Approaches to Grammar". Dins G. Kristiansen, M. Achard, R. Dirven i F. Ruiz de Mendoza Ibáñez (eds.). *Cognitive Linguistics: Current Applications and Future Perspectives*. 81-115. Berlin & Nova York: Mouton de Gruyter.

http://www.broccias.net/research/003_Broccias.pdf

Evans, V. (2010). "Language and cognition. The view from cognitive linguistics". Dins V. Cook i B. Bassetti (eds.). *Language and Bilingual Cognition*. 69-108. New York: Psychology Press.

<http://www.vyvevans.net/TheViewFromCogLx.pdf>

Slobin, D. I. (1996). "From 'Thought and Language' to 'Thinking for Speaking'". Dins J. Gumperz i S. C. Levinson (1996). (eds.). *Rethinking Linguistic Relativity*. 70- 98. Cambridge: Cambridge University Press.

http://maxpetrenko.com/Slobin_Thinking%20for%20Speaking.pdf

Talmy, L. (2000). *Toward a Cognitive Semantics*. Cambridge, MA: The MIT Press. [només una selecció: <http://wings.buffalo.edu/linguistics/people/faculty/talmy/talmyweb/TCS.html>].

Altres referències bibliogràfiques

- Boeckx, C. (2010). *Language in Cognition. Uncovering Mental Structures and the Rules Behind Them*. Malden & Oxford: Wiley-Blackwell.
- Boeckx, C. i M. Piattelli-Palmarini (2007). "Linguistics in cognitive science: the state of the art amended." *The Linguistic Review* 24: 403-415.
- Borer, H. (2005). *Structuring sense*. Oxford: Oxford University Press.
- Bosque, I. i J. Gutiérrez-Rexach (2009). "El enfoque generativo" [cap. 2]. *Fundamentos de sintaxis formal*. 55- 99. Madrid: Akal.
- Chomsky, N. (1975). *Reflections on language*. New York: Pantheon. [Trad. cast.: *Reflexiones sobre el lenguaje*. Barcelona: Ariel, 1979].
- Chomsky, N. (1995). *The Minimalist Program*. Cambridge, MA: MIT Press [Trad. cat. a Ariel (1998) i trad. cast. a Alianza (1999)].
- Chomsky, N. (2000). *New Horizons in the Study of Language and Mind*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chomsky, N. (2002). *On Nature and Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chomsky, N. (2005). "Three factors in language design". *Linguistic Inquiry* 36: 1-22.
- Cinque, G. (1994). "On the connections between Chomsky's work in linguistics and cognitive science, and his social views and attitudes". Dins C. P. Otero (ed.). *Noam Chomsky: Critical Assessments. (Vol. 3.3)*. 333-346. Londres: Routledge.
- Croft, W. i D. A. Cruse (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press. [Trad. cast.: *Lingüística cognitiva*. Madrid: Akal].
- Cuenca, M. J. i J. Hilferty (1999). *Introducción a la lingüística cognitiva*. Barcelona: Ariel.
- Di Sciullo, A. M. i C. Boeckx (eds.). 2011. *The Bilingual Enterprise: New Perspectives on the Evolution and Nature of the Human Language Faculty*. Oxford: Oxford University Press.
- Dingfang, S. (2009). "Cognitive Approaches to Lexical Semantics". *Language & Linguistics Compass* 3.1: 314-337.
- Dirven, R. (2005). "Major strands in Cognitive Linguistics". Dins F. Ruiz de Mendoza Ibáñez i M. S. Peña Cervel (eds). *Cognitive Linguistics. Internal Dynamics and Interdisciplinary Interaction*. 17-68. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Evans, N. i S. C. Levinson (2009). "The Myth of Language Universals: Language diversity and its importance for cognitive science". *Behavioral and Brain Sciences* 32: 429–492. <http://pubman.mpdl.mpg.de/pubman/item/escidoc:468682:6/component/escidoc:468681/FinalMyth.pdf>
- Evans, V. i P. Chilton (eds.). (2010). *Language, Cognition and Space*. London: Equinox.
- Evans, V. i M. Green (2006). *Cognitive Linguistics. An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Evans, V., B. Bergen i J. Zinken (eds.) (2007). *The Cognitive Linguistics Reader*. London: Equinox Publishers.
- Fauconnier, G. i M. Turner (2002). *The Way We Think. Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books.
- Fitch, W. T., Hauser M. D. & Chomsky, N. (2005). "The evolution of the language faculty: clarifications and implications". *Cognition* 97: 179-210.
- Fodor, J. (1998). *Concepts. Where Cognitive Science Went Wrong*. Oxford: Clarendon Press.
- Geeraerts, D. (2006). (ed.) *Basic Readings in Cognitive Linguistics*. Berlin / New York: Mouton de Gruyter.
- Geeraerts, D. i H. Cuyckens (2007). *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford & New York: Oxford University Press.

- Goldberg, A. (1995). *Constructions. A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Goldberg, A. (2006). *Constructions at Work. The Nature of Generalization in Language*. Oxford: Oxford University Press.
- Goldberg, A. i R. Jackendoff (2004). "The English resultative as a family of constructions". *Language* 80: 532-568.
- Hale, K. & Keyser, S. J. (1993). "On Argument Structure and the Lexical Expression of Syntactic Relations". Dins *idem* (eds.). *The View from Building 20. Essays in Honor of Sylvain Bromberger*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Hale, K. i S. J. Keyser (2002). *Prolegomenon to a Theory of Argument Structure*. Cambridge, MA: MIT Press. Cf. <http://web.mit.edu/linguistics/events/tributes/hale/>
- Hauser, M., N. Chomsky i T. Fitch (2002). "The faculty of language: What is it, who has it, and how did it evolve?" *Science* 298: 1569-1579. <http://www.chomsky.info/articles/20021122.pdf>
- Hinzen, W. (2011). "Language and thought". Dins C. Boeckx (ed.). *The Oxford Handbook of Minimalism*. 499-522. Oxford: Oxford University Press.
- Hinzen, W. (2012). "Narrow syntax and the language of thought". *Philosophical Psychology* 1: 1-23.
- Hinzen, W. i D. Poeppel (2011). "Semantics between cognitive neuroscience and linguistic theory". *Journal and Cognitive Processes* 26.9: 1297-1316. http://www.psych.nyu.edu/clash/dp_papers/hinzen.poeppel.2011.pdf
- Ibarretxe-Antuñano, I. & J. Valenzuela. (2012). *Lingüística cognitiva*. Barcelona: Anthropos.
- Inchaurrede, C. i I. Vázquez (eds.) (2001). *Una introducción cognitiva al lenguaje y a la lingüística*. Zaragoza: Mira Editores.
- Jackendoff, R. (1990). *Semantic structures*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Jackendoff, R. (1996). "Semantics and Cognition". Dins S. Lappin (ed.). *A Handbook of Contemporary Semantic Theory*. 539-559. Oxford/Malden: Blackwell.
- Jackendoff, R. (1997). *The architecture of the language faculty*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Jackendoff, R. (2002). *Foundations of language. Brain, meaning, grammar, evolution*. Oxford & New York: Oxford University Press. [Trad. cast. *Fundamentos del lenguaje. Mente, significado, gramática y evolución*. Fondo de Cultura Económica, 2011].
- Jackendoff, R. (2007). "Linguistics in cognitive science: the state of the art." *The Linguistic Review* 24: 347-401.
- Jackendoff, R. (2011). "What is the human language faculty? Two views". *Language* 87.3: 586-624. <http://ase.tufts.edu/cogstud/incbios/RayJackendoff/humanlanguage.pdf>
- Jackendoff, R. i S. Pinker (2005). "The nature of the language faculty and its implications for the evolution of language (Reply to Fitch, Hauser & Chomsky)." *Cognition* 97: 211-225.
- Johnson, M. (1987). *The body in the mind. The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason*. Chicago & London: The University of Chicago Press. [Trad. cat. (1991): *El cuerpo en la mente. Fundamentos corporales del significado, la imaginación y la razón*. Madrid: Debate].
- Johnson, M. (2005). "The philosophical significance of image schemas". Dins B. Hampe (ed.). *From Perception to Meaning: Image Schemas in Cognitive Linguistics*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor. A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Kövecses, Z. (2006). *Language, mind, and culture. A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*.

- Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1993). "The Contemporary Theory of Metaphor". Dins A. Ortony (ed.). *Metaphor and Thought*. 202-251. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lakoff, G. i M. Johnson (1980). *Metaphors we live by*. Chicago & London: The University of Chicago Press [Trad. cast. (1986): *Metáforas de la vida cotidiana*. Madrid: Cátedra]; [NB: la versió revisada de 2003 conté un 'afterword'].
- Lakoff, G. i M. Johnson (1999). *Philosophy in the flesh*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Langacker, R. W. (1987, 1991). *Foundations of Cognitive Grammar: Theoretical Prerequisites*, vol. 1; *Descriptive Application*, vol. 2. Stanford: Stanford University Press.
- Langacker, R. W. (1999). *Grammar and Conceptualization*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
- Langacker, R. W. (2008). *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Lee, D. (2001). *Cognitive linguistics. An Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Levin, B. i M. Rappaport Hovav (2005). *Argument Realization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Levinson, S. C. i Evans, N. (2010). "Time for a sea-change in linguistics: Response to comments on 'The myth of language universals'". *Lingua* 120: 2733-2758. http://pubman.mpg.de/pubman/item/escidoc:506969:13/component/escidoc:529204/Levinson_Time_for_a_sea_change_Lingua_2010.pdf
- Marantz, A. (1997). "No Escape from Syntax. Don't Try Morphological Analysis in the Privacy of Your Own Lexicon". *UPenn Working Papers in Linguistics* 4.2: 201-225.
- Marantz, A. (2005a). "Generative linguistics within the cognitive neuroscience of language." *The Linguistic Review* 22: 429-445. <http://web.mit.edu/marantz/Public/Recent/MarantzTLR.pdf>
- Marantz, A. (2005b). "Objects out of the Lexicon. Argument structure in the syntax". Ms. MIT <http://web.mit.edu/marantz/Public/UConn/UConnHOApr05.pdf>
- Mateu, J. (2005). "Impossible Primitives". Dins M. Werning et al. (eds.). *The Composition of Meaning and Content: Foundational Issues*. 213-229. Frankfurt: Ontos Press.
- Moore, J. i M. Polinsky (eds.). (2005). *The nature of explanation in linguistic theory*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Nuyts, J. (2007). "Cognitive linguistics and functional linguistics". Dins Geeraerts, D. i H. Cuyckens (eds). *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Newmeyer, F. (1994). "The Chomskyan revolution". Dins C. P. Otero (ed.). *Noam Chomsky: Critical Assessments (Vol. 3.II)*. 422-442. London: Routledge.
- Newmeyer, F. (1998). *Language Form and Language Function*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Newmeyer, F. (2003). "Grammar is Grammar and Usage is Usage." *Language* 79: 682-707.
- Otero, C. P. (ed.). (1994). *Noam Chomsky: Critical Assessments*. Londres: Routledge.
- Pinker, S. i R. Jackendoff (2005). "The Faculty of Language: What's Special about it?" *Cognition* 95: 201-236.
- Ramchand, G. (2008). *Verb Meaning and the Lexicon. A First Phase Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press. <http://ling.auf.net/lingbuzz/000307>
- Taylor, J. R. (2002). *Cognitive Grammar*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Ungerer, F. i H.J. Schmid (1996). *An Introduction to Cognitive Linguistics*. London & New York: Longman.
- Uriagereka, J. (2008). *Syntactic anchors. On semantic structuring*. Cambridge: Cambridge University Press.

10.- Programació de l'assignatura

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

Les dates concretes de les proves i les instruccions per a les activitats d'avaluació continuada es comunicaran a classe i a través del Campus Virtual.

ACTIVITATS D'APRESENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRESENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRESENTATGE